

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Relationi e disvorsi varii Italiani, italienisch und lateinisch - Cod. Durlach 26 bis 32

Del Imperio Germanico, e Terre d'Austria - Cod. Durlach 26 - d'Inghilterra,
di Scotia, di Polonia, di Suetia

[s.l.], [1557-1575]

De statu Serenissime Mariae Reginae Scotiae, Principis eius Filij, et totius
Regni brevis Narratio

[urn:nbn:de:bsz:31-236240](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-236240)

De Statu Ser.^{me} Maria Reginae

Scotia,

Principis eius Filij, & totius

tius Regni

brevis Narratio.

¶
Maria Scotorum Regina, Jacobi Quinti
Scotorum Regis filia. Diocesis nata

no 1542. Patri in Regno successit, cuius matrimonium
Henricus Octavus Anglie Rex profi-
lio suo Eduardo ambiens gravissima bel-
la contra Scotos movit, quibus Scotia
non est binis continuis graviter vexato-
rem cetera Regna in huius angustiis con-
stituta, ne in manus Anglorum insideret
sex annos tantum nata procerum Scotorum

Secreto in Galliam est transmissa, ubi liberaliter educata Francisco Secundo Defino, postea Gallorum Regi desponsata est. Illa tunc ib. aetatis annum agente.

1548. Paulopost Matrimonium initum Maria Anglia Regina Philippi Regis Hispaniarum Vxor defuncta. Helisabetta eius soror in illius locum Anglia Regno est prefecta, et in seiphi possessionem missa. Henricus nō Gallorum cum antea intellexisset Helisabettam publico in Anglia decreto, vivente adhuc Patre Regni iure, et successionem tanquam illegitimam privatam fuisse, atq; ita ius succedendi Regno Angliae ad maritum Scotiae Reginam, ut proximam heredem devolutam etiam eo quod

quod Margaritæ Henrici Octavi sororis
nata maioris neptis esset. Nam An-
glia, Scotia, et Hibernia Regiam
publicam curavit, et insignia utriusque
Regni per illam deferri voluit.

1559.

Quo facto Helisabeta ita promotæ est, ut
quibus potuit demonstrationibus Galliam,
et Scotiam intestinis dissidiis dilacerandâ
curavit, inde sperans se posse illorum
instituta maxime prohibere.

1560.

Quod ut facilius consequi posset, proceros
nonnullos Regni Scotiæ seditionem contra
Gallos, qui in Scotia militabant sub quo-
dam pretextu, et religionis zelo excitare
Anglorum militum, sumptusq; belli proceri-
bus Scotiis suppeditabit, maximumq; Exec.

citum Anglorum militum in Scotiam
missis, quia opera Galli Regni disu-
dere sunt coacti Catholica Religio so-
lo Regno abolita Ecclesia, et altera des-
tinata monasteria disrupta, et Episcopi,
Abbatibus, et Religiosi omnes Catholicam
Fidem constanter profitentes suis sedi-
bus eieci exules facti sunt, aut car-
ceris poena, ut exilio multati gravissi-
mas iniurias pertulerunt.

Mortuo autem Francisco Gallorum Rege
Regine marito, illam Scotiam denuo
revertit, existimans, sua presentia, et
auctoritate tumultuosos omnes civiles posse
composeri, et Religionem Catholicam
saltem aliquod eius exercitium restituere.

Quod

561.

Quod cum secretis nonnulli ipsius aucto-
ritate tentarent factioni Scotid. Cives,
qui antesignanus erat Jacobus Reginae
frater notus Sancti Andree Prior, et postea
Morabie Comes Regina Anglia illi
pecuniam, et omne auxilium subminis-
trant in bonorum procerum, ac Civi-
um capita conspiravit.

562.

Vnde Hunclaus Comes ab illis occisus est,
eius vero filius Primogenitus ad mortem
damnatus, perpetuis carceribus addictus
Secundo autem genitus ~~capite~~ capite plexus
Comes Insterlandia prescriptus excula-
re cogitur. Arabie autem, ac Votelu-
clia Comites simul ac Archiepiscopus San-
cti Andree alijq. exulare coacti sunt.

1563. Itaq Regina sola in medio procerum
Hereticorum nihil pro Religione deuen-
tentare ausa est.

1564. Ita omnia ipsius Jacobi, et hereticorum
arbitrio relinquere compulsa.

1565. Tandem videns piissima Regina om-
nia in Regno pessima ire, Catholicorum
grauiter vexari, neq aliquando potiori
remedio his malis occurrere posse quam
si Principem aliquem pium, et Catholi-
cum in maritum sibi adsciret: proce-
rum ferè omnium consensu, Henrico stu-
arto, ex Regibus, utriusq Regni Anglie
ex Scotorum familia, suorum Consobrino,
preuia tamen Lij Quarti dispensatio-
nem solemniter nupsit. Cum autem An-
glia

glia Regina has nuptias impedire, et
 et sepius et dirimere tentavit Iacobum
 illum Hochum, et sua factionis pro-
 cures ad arma summenda contra Re-
 ginam excitavit, quorum impetum Re-
 gina Scotia cum marito repellere uolens
 collecto magno exercitu ipsos est prose-
 cuta, ac tandem in Angliam expul-
 si coguntur, ubi benigna Reginae An-
 glie mandato sunt excepti.

Verum quod uiribus, et armis prestare no-
 poterant, dolis, ac machinationibus rur-
 sum tentauerunt. Itaque incautum Iuene-
 rin. Henricum Regem maritum in su-
 am sententiam subdole trahit eumque ad
 erudiendam, et Catholici Viri Davidis Se-

1565.

cretarij Regine, in quem omnem culpam sui exulis coniecisset cede perpetuandum, in ipsius etiam Reginae cubiculo, et presentia Edimburgi ea gravida existente auctorem constituunt, qua perpetrata Regina artissime custodire commissa est, omnesq; exules statim in Scotiam reuocati.

Henricus autem sequenti die tanti facinoris culpam agnoscens lacrimis veniam secretè à Regina petit, quem cum illa in gratia recipisset, uterq; ^{et} nostri est factiosorum hominum manibus se caute subducentes, in Castrum, dum bonum se se recipiant.

Vnde collecto nouo exercitu rursus Iacobum

bum

66. bum, et sua factionis socios, aliosq; ce-
dis auctores partim in Angliam, partim
in Insulas exulare coegerunt.

2071

Hinc maximum in Henricum conceptu
odium, quod derelictis sceleris perpetua-
ti sociis Regina partes sit sequutus.
Deo quibus postea cum Regina An-
glia per suos oratores veniam petiis-
set Scotia Regina plusquam par erat
ad ignoscendum proclibis omnem illis cul-
pam remisit. Praecipue non Mortonio
committi Ruthrenio, et Lindislawo, qui
cedem suis manibus inmisserat, nunquam
tamen ex eo illi conceptam contra Hen-
ricum odium deponentes a vindicanda
iniuria desierunt, donec remedio cau-

deli morte ab illis sublatus esset.

Sequenti postea Mensis Junij die XIX.

1566.

Regina peperit filium suum Jacobum

Scotia nunc Principem magno totius

Regni gaudis, ac desiderio, quem ex sa-

cro Baptismatis fonte susceperunt Chris-

tianissimus Gallorum Rex Carolus Nonus,

et Helisabeta Anglia Regina, et Dux

Sabaudia per suos Oratores in eum fi-

nem miserunt.

Peractis iam Baptismi sacris rursus no-

na a factiosis tentatur conspiratio, con-

siliisq; initum de tollendo de medio Hen-

ricus Reginae maritus, neq; cessant,

donec cedet plurimorum consensu Buthua-

lio tamen committit vim nonnullis aliis

exeq.

exequente peracta est, et Henricus noctu
cum suis pulvere tormentario una
cum Domo, ubi quiescebat oppressus.

Hac re perpetrata, Botticellius, omnium
factiosorum procerum, sceleris sociorum,
assensum obtinuit, ut Regiam tunc
Viduam, et repudiatam proprio Coniuge
in uxorem duceret; qui collecto statim
milite eam in Italia inter Steslinguam,
et Edinburgum precipuas Civitates in-
greditur, eamq; venientem in Castum
peribarian, cuius cura illi erat de-
mandata deduxit, at captivam cum
proceribus nonnullis aliquo tempore de-
tinuit eius assensum detorquere volens.
Proceres autem tam tam iniuriam Bottu-

illis me Principis illatam non feren-
tes ipsum collecto exercitu expediun-
tur, qui fuga salutem suam consulens in
Orcadas Insulas se primum transmisit.
Inde in Daniam celeri cursu trans-
fugavit, ubi à Rege Danica retentus
in Castrum quoddam missus ibique
post aliquot annos extremum
diem obiit.

Regina non ad proceres se sponte reci-
piens inhumaniter ab illis tractatur,
et in Castrum quoddam intra Lacum
Luningi fortissimum conicitur, ubi gra-
uissimis viris, ac etiam morte sepius
illi proposita, nisi illorum notis pa-
resceret literas quasdam sua manu sub-

sig.

11
290
signare coacta est, quibus omnem Re-
g^{is} administrationem in filij sui per-
sonam transferet, ut interea Jacobum
Frater^e Rothum omnium factionum Re-
gis, Regniq^{ue} Regentem constitueret, illa
vero fleu, ac lachrymis coacta uolu-
tatem testata illorum petitioni anuit
protestatione tum prius habita, ut si
quando libertate donaretur, quaecum-
que ab ea facta uoluntatis sua
contra^{ria} reuocaret.

67. Postea Princeps Regina filius unum
tantum annum aetatis agens Rex co-
ronatur, ut Jacobus pater Reginae
Rothus Regens solus Regni adminis-
trationem suscepit, ea pro omni liberta-

te omnia agit, et in Catholicos, ac Fide-
les Regni sevit.

1568. Regina interea cum nobilibus quibus-
dam secrete ϕ sui liberatione tractat,
et illorum opera, Deo quasi mirabiliter
quidem ⁱⁿ carcere educitur, et in Almio-
uium Castrum se confert, proceres undiq;
ad eam accesserunt, et Reginam suam,
atq; Principem iustam amplectuntur,
et omnem obedientiam illi prestant, quo-
rum auctoritate, omnia que per illam
in carcere gesta erant, reuocabant
& male irrita esse denunciant, Iacobus autem
Regens Exercitum colligit, Reginam,
ac eos, qui partes ipsius tuebantur ado-
ritur, ubi multi Regina etiam spec-

tan

tante occubuerunt. Illa vero illorum
 furorē euadere cupiens, ad Scotie
 limites uersus Angliam se recepit.
 Dum ista aguntur, Regina Angliæ
 literas, ac Nuncios, ut sepe etiam
 antea mittens illam bono esse ani-
 mo hortatur, et si aliquid aduersi illi
 præter ^{opinionem} superstitionem contingat, sua-
 det, ut in Angliam se conferat, ubi
 pollicetur se omnia officia sororis,
 et consanguineæ carissime erga illā
 exhibituram maxime ^{exare} modo subditos
 in priuinam, ac debitam obedientiam
 reuocaturam. His præclaris uerborū
 Lenociniis allecta Regina in Angli-
 am uenit, sed statim Castro conclusa,

et arcta custodia septa. nunquam ab
eo tempore ad Regina Anglia presen-
tationem admitti potuit, simulavit nam-
que illa interim, se uelle omnia in-
ter Reginam Scotia, et subditos il-
lius compescere, quamuis secretim par-
tes illorum tueretur, ac foueret.

Inducta fuerunt comitia Eborac^{ensis} in
Anglia^{us} conueniret Dux Northfolkes, et
alij proceres pro parte Regina An-
glia: Rossensis Episcopus, et nonnulli
alij Scotia proceres Legati pro Regi-
na Scotia, Iacobus Quartus Regens Mor-
touiis, et alij profactionis Ciuibus, ubi
nihil de concordia propositum, sed
potius ad mutuas accusationes, et diuor-

diis

dias Legati hinc inde ^{hinc inde} ascenduntur, atq[ue]
 ita tractatas post multos menses Con-
 diti dissolvitur, Scotiq[ue] omnes ad sua
 redeunt, solumq[ue] Rossen[si] Episcopus
 Regina Scotiae procurante illius Ora-
 tor in Anglia remanet, ubi ~~sex~~ an-
 nos continuos, eo munere fungens, tra-
 segit non sine gravi vite sua dis-
 crimine, ac bonorum omnium itac-
 tura.

Interea iurante Rossensi inter Regi-
 nas convenit, ut Scotiae Regina liber-
 tate donaretur, ea tamen lege, ut
 nihil unquam de titulo Regni, vi-
 vencie Angliae Regina, tentaret, et ut
 filium suum Principem ac sex alios

1569.

1570.

Proceres Scotiae obsides eo nomine da-
rentur, subditis quoque Scotiae in Regi-
ne fauorem, remissis omnibus iniuriis,
redirent, capita autem Foederis, et con-
cordia utriusque Regni manibus signa-
ta fuisse.

1571.

Cum tamen ad excusationem deuentam
esset Regina Angliae Consiliarius, et
factiosus Scotiae Proceres Regnam An-
gliae in contrariam sententiam traxe-
runt, affirmantes nunquam quieti, ac
paci Regni Angliae, et consulti fore
si Regina Scotiae libertate honoraretur
propter Foedus, et amicitiam quam erat
inter illam, et alios Principes Catho-
licos, quorum opera, et auxilio Regi-
nam

nam Anglie solo expellere posset,
 et curare, ut in illius locum ipsamet
 sufficeretur, nec non, ipsa Anglia Regi-
 na sepiissime apud Rosen, Regina
 Scotia Oratorem, se se excusans, omnem
 culpam in suos Consiliarios reiecit, et
 professa est se contra propriam volun-
 tatem honorem, et conscientiam suam
 illam detinere, quia tam grave hu-
 ius rei nomine, periculum status suo
 immineret nullis conditionibus ^{se} eam liber-
 tatem donare posse resp. et ita re
 infecta ab ulteriore tractatione cessa-
 tum est.

Dum haec tractantur omnia in Anglia,
 et Scotia tum afflicta plena erant in An-

glia quidem Communitates Northumbria,
et Westsaxlandia cum aliis compluri-
bus Septentrionalium Partium Baroni-
bus, et Jacobis sperantes se posse Catholi-
cam religionem promovere, arma sumunt
et hominum milliaria conscribunt, Cas-
tra quidem, et oppida, ac Portus Ma-
ris capiunt, et muniunt, Verum, cum auxi-
lio, quod se ab externis Principibus ac-
cepturos sperabant, desituti essent,
coacti sunt, post aliquot conflictus
cum Regina exercitu, qui contra
illos advenerat, fuga salutis suae in
Scotiam cunctis consulere, ubi huma-
niter excepti, et tractati sunt.
Verum Northumbrius Comes a Rege Me-
tho-

71. Chodovic contra omnem humanitatem
 in Angliam deductus capite plexus
 est, et ducenti Catholici, et Plebei
 Caenis in Anglia suspensi. Regina
 Anglia interea exercitum ingentem
 in Scotiam mittit Westarlandia Co-
 mitem, et alios eius socios, quos rebel-
 les renunciauerat, sibi ~~reddi~~^{re} postulas,
 et quia Proceres Regni Scotia Catho-
 lici praesertim, hospites suos, qui illo-
 rum fidei se se committerat, resitue-
 re reuisant, caecenos pagos, et Villas
 igne consumi curauit, et quinquagin-
 ta Castella diruit, Dux quoque North-
 hia Anglus, qui nuptias cum Sex^{ma}
 Scotia Regina, et Procerum utriusq;

Regni Angliæ, et Scotiæ Offensum
simul, et Pont. Max. et Summorum
Principum, propter spem Religio-
nis Catholice, instituentibus obtinuerat.
Regina Angliæ, sibi metiens, eun-
dem Ducem, cum quinquaginta Co-
mitibus, et Baronibus, et alijs Nobilib.
in carcere intra Castellum, seu Tur-
ri Londinensem coniecit, Scotiæ quo-
que Regina ^{abscissa} ~~abscissa~~ Custodie com-
missa. Rossensis Episcopus, in care-
rem Condinensem cum reliquis con-
clusus, deinde ad alios carceres tra-
ctatus, tres annos continuos illorum
poenas sustinuit. Dux Norfolciæ
capite plexus, poenas pro cæteris.

omn.

omnibus luit in Scotia nam inter
 Jacobum Rotham, Regentem, et alios
 Proceres Scotiae, qui Reginae partes
 traebantur, uarij conflictus fuerunt, in
 quibus multi ceciderunt, inter quos
 ipse Jacobus primus Regens secreto
 idcirco perijt, in cuius locum Lenoxi-
 us Comes, suadente Regina Angliae
 secundus Regens est successus illi
 cum summam tyrannidem, et crude-
 litatem in Nobiles exerceret, praecipue
 non contra Regni Primatem Archie-
 piscopum Sancti Andree ex Regia Ha-
 militaniorum familiam ^{quendam} ipsam publi-
 ce saqueo suspendi curauit, no' diu
 tamen post in eodem loco se ipse

12521

reus perit.

Tertius autem Regens Maria Comes

1573.

in eius locum successit, relictis con-
scientia, quod Regiam sedem occu-
paret, percussus valde sibi metus,
repentina morte concedit.

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Regens

594

Præsens status scotia

1578. Mortuus postremus omnium Regens no-
biliter exorsus, Regis, et Procerum aucto-
ritatem in publicis Comitibus Mense
Martij habitis munere suo privatus in
Provincia relegatus. Rex vero, nunc
xij. aetatis annis agens, Regni gu-
bernanula iuxta Leges Patriæ suscepit,
et Curatores elegit nonnullos ex Pro-
ceribus, præsertim de Regia Familia,
quorum consilio omnia nunc in Sco-
tia geruntur electi sunt 24. ex No-
bilitate Consiliarij partim Catholici,
et partim Secularij.

Veram et ipse Rex, et Nobiles omnes, qui
illi nunc adferunt summo amore, et ob-

servantia Regiam Scotiae prosequitur,
et Rege assidue istud deest
est, ut Oratores in Angliam ad Re-
^{ginae} ~~Regem~~ libertatem, ~~estis~~ conditionibus
procurantur mittantur. Unde Regina
Scotiae non mediocri consolatione est af-
fecta.

Regina Angliae hoc presentiens, illam
paulo liberius, quam ante, hac aesta-
^{ea conditione} te tractare cepit, et sibi a Scotia co-
servent, neque ~~coeterum~~ militiam
in suos fines recipiant. Cum itaq;
Principis Scotiae animus totus seu-
da Reginae Matris sua voluntate
dependeat, spes est magna, hoc, ut
Regina libertate donetur, Catholica
Rel.

Religio in Scotia restituantur, et quod
 Princeps ad eam ampliatam in dies com-
 moueatur, et mutetur, quod in Dei
 gloriam, sumum Christi ane Reip.
 bonum, et comanem ex utilitatem Deo
 prius Principum conatus ⁱⁿ et pro-
 mouente, uertat, et ut hoc uel max
 turbulenti^m syne euenire possit De-
 um Optimum Max deprecor.

Quod uero ad Titulum Ius, et sanct^{nem}
 Angliis pertinet, quoniam hoc tem-
 pore nihil tentatur, quod sintem Re-
 gine statam offendat, si sacerat. M.

V. cupit originem, et progressum in-
 telligere omnia abunde, et suo ordine
 descripta reperiet in prior parte libel-

li, qui à nobis his diebus S. M^a V^a de
iure, et Titulo seu^{me} Reginae Scoti-
a^e ad successionem Regni Angli-
a^e una cum genealogia tabulis descriptus
est, itaut nullas de coetero du-
bitationi sit locus relictus, quando
ipsa Scotia Reginae, Elisabetha sal-
tem decedere, Regni Angli-
a^e successio omni iure debeatur.

Hanc S. M. V. tamquam Primarij Or-
bis Christiani Principis interest, in-
tam, ac legitimam singulorum Re-
gum seriem, et successionem digno-
scere, praesertim florentissimi Re-
gni Angli-
a^e, et eorum omnium, qui
etiam hoc nō maxime seculo egre-
gio

598
gio illius Regni remanente sunt, pro-
fectu, inter quos, et M. V. per sucma-
iores longa serie descendit, quam
Deus optimus Max. diu nobis inco-
lamem conservet.

Interca causam Rosensis habeat in
mandatis à S. S. quam primam in
Galliam, post vero in Scotiam ituro
fieri possit hoc, vel maxime tempore,
propter non parvam, neque levibus
de causis Religionis ibidem repositue-
de conceptam spem supplicat humi-
liter Cesaree Maiestati V. ut huic ca-
prie, et iuste Monasteriorum in Germa-
nia pro Scotis restitutionem. suam auctorita-
tem per literas suas patentes inter

ponat^e exhibite iam supplicationi pro
causa equitate provideat. In qua
si ulteriorem informationem habere
cupiat negotium uni ex suis confu-
liariis committere dignetur, quem
Romensis plenè instruet, suam Na-
tionis iura et privilegia exhibebit,
sic fiet, ut et M. V. instituta impi-
am^{is} fundatorum, voluntatem pro sua
iustitiam sustineat, et Scotis ius-
sibus à tanto tempore quaritam
conseruetur.

Crendomi uenuta alle mani M^{mo} et
D^{mo} Sig^{re}, la presente Nascatione del-
lo stato della Regina di Scotia, et
del Principe suo figliuolo, nella gra-
le

539
le si contiene le persecuzioni, tiran-
nie, et prigioniaria di essa Regina,
cominciando fino dalla sua natiuità,
che fu l'anno 1542 con la morte del
Re Henrico suo marito, et di molti
altri Baroni, con la destructione del
sacro Catholico, et di Santa Chiesa, et
finalmente la coronazione, et gover-
no del presente suo Regno con so-
tisfazione de Baroni, et sudditi di
quel Regno, di cui si spera la libera-
tione, et della Regina insieme, et
che ui si debba introdurre la Reli-
gione Catholica. Il che parendomi sog-
getto grande, et degno, ho giudicato co-
nuenevole di farne partecipe V. M. ma.

come quella, che si diletta di legne,
 et honorate Imprese, onde io riveren-
 temente la prego, che con buono, et ga-
 to animo, si degni di riceuere questo
 mio humilissimo, et piccol dono, et co-
 desiderandole maggior grandezza, prega-
 io nostro sig. Dio, che la conservi
 l'ice lungamente. In Roma li 20.
 Aprile. 1590.